

Вікторія Вячеславівна ГУЛІЦЬКА

студентка, Національний Юридичний Університет ім. Ярослава Мудрого
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3141-7565>
e-mail: vgulitska@gmail.com

Аліна Олегівна ПИВОВАР

студентка, Національний Юридичний Університет ім. Ярослава Мудрого
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0832-0407>
e-mail: a.o.pyvovar@gmail.com

ЄВРОІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Статтю присвячено висвітленню процесу інтеграції України до Європейського Союзу: аналізу історичного шляху, порівнянню думок вітчизняних та зарубіжних спеціалістів, прогнозуванню можливих економічних та юридичних недоліків та переваг. Акцентовано увагу на тому, що нині спостерігається значний вплив міжнародних інтеграційних процесів на функціонування регіональних і державних систем, але й окремих спільнот і країн на їхню внутрішню політику. Автори дійшли висновку, що вступ України до Європейського Союзу – це складний вибір, що потребує ретельного аналізу всіх можливих наслідків та користі для країни.

Ключові слова: Право Європейського Союзу, європейська інтеграція, інтеграція України в Європейський Союз, Угода про асоціацію

ВСТУП

Тривалий період часу Україна перебувала в системі протистояння двох моделей інтеграції: європейської та євразійської. Думки серед фахівців розбігалися з того, куди їй краще інтегруватися: до Європейського Союзу (ЄС) чи до Митного Союзу. Дилема вибору країни активно обговорювалася на всіх рівнях суспільного життя. Зваживши плюси та мінуси потенційного членства у двох інтеграційних угрупованнях, Україна обрала європейський шлях свого розвитку. Цей вибір відкриває нові перспективи для співробітництва з розвиненими країнами світу, економічного розвитку, соціального прогресу та зміцнення позицій у міжнародній системі координат.

Європейська інтеграція сьогодні являє собою широкомасштабні процеси, що залучають до їх реалізації наднаціональні, міжурядові, регіональні і місцеві рівні управління, а також мобілізують міжінституційні і міжособистісні відносини. Різностороннє співробітництво з ЄС на сьогодні повною мірою відповідає природному геополітичному напрямку інтеграційної стратегії України і є одним з основних практичних засобів формування ефективної відкритої економіки. Незважаючи на те, що європейська інтеграція сьогодні являє собою широкомасштабні процеси, ще не зовсім досконало досліджено плюси та мінуси від вступу в європейський простір для економіки взагалі. Тобто однозначно неможна вважати глобалізаційні та євроінтеграційні процеси позитивним явищем.

У різноманітних дослідженнях вітчизняних спеціалістів спільної думки досі немає, тобто питання євроінтеграції України залишається актуальним.

МЕТА статті – виокремлення перспектив, аналіз процесу євроінтеграції, прогнозування можливих економічних та юридичних недоліків та переваг вступу України до ЄС.

Матеріали та методи дослідження: Роботи вчених-юристів та правників у сфері міжнародного права та

права ЄС (Л.В. Чупрій, Є. Кібець, Н. Литвин), Угода про Асоціацію з Європейським Союзом.

РЕЗУЛЬТАТИ

Вступ України до ЄС – це довготривалий та складний процес, що потребує вагомих змін у всіх сферах суспільного життя. Європейська інтеграція – це соціалізація суверенітету державами-членами ЄС, які створили спільні інститути, яким передали частину своїх національних повноважень з тим, щоб рішення у відповідних сферах спільних інтересів могли прийматися демократичним шляхом на загальноєвропейському рівні. Відносини ЄС зі своїми сусідами ґрунтуються на взаємній повазі до спільних цінностей: демократії, поваги до прав людини, верховенства права, належного врядування, принципів соціально орієнтованої ринкової економіки та сталого розвитку.

Рух у напрямку європейської інтеграції для України є способом ефективного включення її в навану систему розподілу функцій і ролей у сучасній світовій системі, більш інтенсивного включення її в міжнародне співробітництво стосовно врегулювання конфліктів і протидії новітнім загрозам міжнародній безпеці. Однак інтеграція – це не лише невід’ємний складник європейської асоціації, а також взаємовигідне співробітництво, ефективна зовнішня політика. Вона передбачає суттєві внутрішні перетворення у країні відповідно до стандартів, прийнятих інтеграційним співтовариством [1, с. 327].

Шлях до членства в ЄС розпочався у 1991 р. з визнання Європою незалежності України та її бажання стати окремою суверенною державою. Вже у 2000 р. затверджено курс України на євроінтеграцію у Програмі інтеграції України до ЄС.

Довгі роки точилися дискусії стосовно моделі інтеграції, на яку потрібно орієнтуватися – європейську чи євразійську. Поява такої суперечки пояснюється наявністю певних факторів. Л.В. Чупрій у своїх роботах зазначає, що «слід виокремити успадковану з

радянських часів нерозвиненість національної ідентичності населення України. Це тривалий час завало значній частині населення України розглядати державу як унікальну і самодостатню політичну одиницю». Науковець зазначає про іншу частину прихильників, а саме про тих, хто вважає інтеграцію до Європи єдиним шляхом розвитку України як демократичної держави. Також відомо про послідовників "третього шляху", які вбачають Україну як окрему віддалену і від Європи, і від росії країну [2, с. 119-120].

З 2007 р. розпочато переговори між Україною та ЄС стосовно укладення нової угоди. У 2008 р. на Паризькому саміті досягнуто згоди про укладення Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, яка будеться на економічній інтеграції та політичній асоціації. Наприкінці 2011 р. переговори завершено, а вже на початку 2012 р. попередньо підписано угоду між Україною та ЄС.

У 2014 р. підписано політичну та економічну частину Угоди – це означало початок реалізації плану з реформування країни, що охоплювало стабілізацію всіх сфер життя та суттєвого підвищення рівня життя громадян, боротьба з корупцією, судова й виборча реформи [3, с. 931]. Тоді ж Верховна Рада України та Європейський Парламент ратифікували Угоду про асоціацію, але лише у 2017 р. вона набула чинності. Саме це і стало першим найбільшим кроком на шляху до євроінтеграції. Згідно зі ст. 1 Угоди про асоціацію з ЄС створюється асоціація між Україною, з одного боку, та Союзом і його державами-членами, – з іншого [4].

На додаток до сказаного, у 2014 р. у Постанові «Про підтвердження курсу України на інтеграцію до Європейського Союзу та першочергові заходи в цьому напрямі» зазначено, що Україна як європейська держава, яка поділяє спільну історію й цінності з країнами ЄС, має право подати заявку на набуття членства в ЄС відповідно до ст. 49 Договору про ЄС [5].

У 2019 р. Верховна Рада України ухвалила Закон «Про внесення змін до Конституції України (щодо стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та Організації Північноатлантичного договору)».

Агресія російської федерації проти України у 2022 р. стала чи не найбільшим поштовхом до активного обговорення питання євроінтеграції. Збройний конфлікт російської федерації на території України є вирішальним для подальшої долі не тільки вступу до ЄС, але й для майбутнього нашої держави. Росія, яка завжди блокувала та впливала на вибір України рухатися у напрямку Європи, сьогодні втратила майже всі шанси на такий вплив [6, с. 367].

28 лютого 2022 р. Президент України Володимир Зеленський, Прем'єр-міністр України Денис Шмигаль та Голова Верховної Ради України Руслан Стефанчук разом підписали заявку на членство України в ЄС. Президент звернувся до лідерів європейських інституцій стосовно невідкладного приєднання України за новою спеціальною процедурою [7].

8 квітня 2022 р. голова Єврокомісії Урсула фон дер Ляен передала Президенту України опитувальник для визначення готовності держави розпочинати переговори про вступ. Першу частину Україна заповнила вже 17 квітня, другу – 9 травня 2022 р.

Для вступу до ЄС потрібно пройти 5 основних етапів:

1. Консультативний етап: триває перед поданням країною заяви про вступ. Закінчується поданням країною-претендентом заяви про вступ до ЄС.

2. Оціночний етап: триває між поданням країною заяви про вступ та початком переговорів про вступ. На цьому етапі країни намагаються якнайбільше виконати критерії членства в ЄС. Держава офіційно стає країною-кандидатом на вступ до ЄС.

3. Переговорний етап: триває від початку і до завершення переговорів про вступ. У процесі переговорів про вступ визначаються умови, на яких кожен кандидат може приєднатися до ЄС, та терміни прийняття, імплементації і правового впровадження *acquis communautaire* («спільного доробку Європейського Союзу»).

4. Ратифікаційний етап: триває між підписанням угоди про вступ та її ратифікацією. Він пов'язаний з тим щоб Європейська Рада схвалила, а Європейський Парламент надав згоду для підписання угоди про вступ. Одразу після підписання угода про вступ подається до країн, які вже є членами ЄС, та до країн-кандидатів, які зі свого боку повинні ратифікувати її, а також прийняти рішення про вступ, в деяких випадках за допомогою процедури референдуму. З огляду на зазначене, успішний хід переговорів про вступ до ЄС та навіть їх завершення не може бути повноцінним гарантом вступу країни до ЄС.

5. Імплементаційний етап: започатковується після виконання усіх ратифікаційних процедур та набуття угодою чинності. Лише після цього країна стає повноправним членом ЄС [6, с. 368].

Окрім проходження вищезазначених етапів, Україна повинна відповідати Копенгагенським критеріям. Це набір критеріїв, які встановлено ЄС для визначення, чи може країна стати членом об'єднання. Ці критерії розроблено в 1993 р. у Копенгагені і є одними з ключових критеріїв для розширення ЄС.

Перший критерій (політичний) полягає у стабільності всіх інститутів, які є гарантами реалізації прав людини, поваги та захисту прав меншин. Однак в Україні на сьогодні, на жаль, політична сфера зазнала значного краху. Адже з 2014 р. у Донецькій та Луганській областях відбуваються військові конфлікти, які є небезпечними не тільки для здоров'я й життя людей, а й для всієї ситуації в країні. Так, порушується низка прав і науковці не можуть стверджувати про демократизм та верховенство права на всій території України.

Другий критерій (економічний) полягає в наявності ефективної ринкової економіки, а також спроможність впоратись з конкурентним тиском та ринковими силами в межах ЄС.

Третій критерій (критерій членства) дотримання даного критерію є обов'язком для кожної країни-члена ЄС та полягає у здатності взяти на себе обов'язки членства включно з дотриманням цілей політичного, економічного та валютного союзу [8, с. 401].

Серед головних переваг вступу до ЄС науковці виділяють:

1. Економічні переваги: вступ України до ЄС може забезпечити її економічне зростання та розвиток. Це можливо завдяки доступу до нових ринків, збільшенню інвестицій, підвищенню технологічного рівня

та підтримці розвитку підприємництва.

2. Культурні та освітні переваги: вступ до ЄС також може допомогти Україні розвивати свою культуру та освіту. Це можливо завдяки взаємному обміну знаннями та ідеями з іншими країнами ЄС, а також завдяки програмам стипендій та обміну студентів.

3. Політичні переваги: вступ України до ЄС може забезпечити додатковий захист від агресії з боку сусідніх країн, а також допомогти у розв'язанні внутрішніх політичних проблем. Також це може допомогти Україні стати більш демократичною та прозорою країною.

Але у своїх наукових доробках вчені згадують і про недоліки, з якими має стикнутись Україна після вступу до ЄС:

1. Економічні виклики: вступ до ЄС може бути складним процесом для економіки України, особливо через необхідність адаптації до європейських стандартів та конкуренції з іншими країнами.

2. Політичні виклики: вступ до ЄС може викликати політичний натиск на Україну, зокрема з боку країн, які мають протистояти Україні, а також з боку самого ЄС, який може вимагати реформ та змін.

3. Культурні та соціальні виклики: вступ до ЄС може також створити культурні та соціальні виклики для України. Вони можуть включати зміну цінностей, традицій та способу життя, а також стикання з різними культурними нормами та стереотипами, що можуть стати проблемою для деяких українських громадян.

Список використаних джерел

1. Кібець Є., Литвин Н. Проблеми та перспективи інтеграції України в Європу. *Соціокультурні трансформації та геополітичні виклики в умовах багатопольного світу*: тези доп. Всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 24 листоп. 2022 р.). Київ, 2022. 361 с. URL: <https://knute.edu.ua/file/MjkyMQ==/aeab74ec6510244e92897084f09340bf.pdf#page=327>
2. Чупрій Л.В. Євроінтеграційна та євроатлантичні перспективи в Україні в світлі сучасних геополітичних викликів. *Науковий журнал «Регіональні студії»*. 2022. № 28. С. 119-123. URL: <https://doi.org/10.32782/2663-6170/2022.28.22>
3. Залізко А.О., Гречко Я.В. Перспективи вступу України до ЄС. *International scientific innovations in human life: Proceedings of XII International Scientific and Practical Conference (Manchester, United Kingdom, 8-10 June 2022)*. Manchester, 2022. С. 930-933. URL: <https://www.researchgate.net/publication/363742563>
4. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text
5. Про підтвердження курсу України на інтеграцію до Європейського Союзу та першочергові заходи у цьому напрямі. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/874-18#Text>
6. Макаренко Н.А. Нові перспективи вступу України до Європейського союзу: вплив російсько-української війни 2022 року на євроінтеграцію. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»*. 2022. С. 366-369. URL: <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/260576/256974>
7. Зеленський закликав ЄС невідкладно прийняти Україну за новою спеціальною процедурою. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2022/02/28/7134895/>
8. Солодкова К.А., Бойчук Д.С. Копенгагенські та мадрридські критерії вступу до Європейського союзу: перспективи для України. «Молодий вчений». 2019. № 11 (75). С. 400-403. URL: <https://molodyvchenyi.ua/index.php/journal/article/view/1498/1466>

References

1. Kibets Y., Lytvyn N. Problems and prospects of Ukraine's integration into Europe. *Sociocultural transformations and geopolitical challenges in the conditions of a multipolar world*: abstracts of reports of All-Ukrainian scientific and practical conference (Kyiv, November 24, 2022). Kyiv, 2022. URL: <https://knute.edu.ua/file/MjkyMQ==/aeab74ec6510244e92897084f09340bf.pdf#page=327> (in Ukrainian).
2. Chuprii L. V. European integration and euro-atlantic perspectives of Ukraine in the light of current geopolitical challenges. *Scientific Journal "Regional Studies"*. 2022. No. 28. P. 119-123. URL: <https://doi.org/10.32782/2663-6170/2022.28.22> (in Ukrainian).
3. Zalitzko A. O., Hrechko Ya. V. Prospects of Ukraine's accession to the EU. *International scientific innovations in human life: Proceedings of XII International Scientific and Practical Conference (Manchester, United Kingdom, 8-10 June 2022)*. Manchester, 2022. С. 930-933. URL: <https://www.researchgate.net/publication/363742563> (in Ukrainian).
4. Association Agreement between Ukraine, on the one hand, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their member states, on the other hand. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text (in Ukrainian).
5. On confirmation of Ukraine's course towards integration into the European Union and priority measures in this direction.

Крім того, вступ до ЄС може мати певні витрати, пов'язані з необхідністю адаптації до нових європейських стандартів та правил, а також з реалізацією реформ, що вимагають значних зусиль та ресурсів.

Так, вступ України до ЄС має як позитивні, так і негативні наслідки.

Незважаючи на це, членство в ЄС може допомогти Україні забезпечити стабільність, розвиток та більш якісний життєвий рівень для своїх громадян. Остаточне рішення стосовно інтеграції України в ЄС повинно базуватися на ретельному аналізі всіх можливих наслідків та на користі для країни.

ВИСНОВКИ

З огляду на вищезазначене, шлях України є тернистим та довгим: маленькими кроками, але рух відбувається. Проблема вступу України до ЄС протягом останніх десятиліть була чи не найвагомішою та найбільш обговорюваною, але, не дивлячись на це, шанси інтегрування були досить низькими через невідповідність європейським стандартам.

Сьогодні Україна впевнено, інтенсивно та швидко прямує в омріяний ЄС. Остаточо можна зазначити лише те, що євроінтеграція створить чудові умови для формування та розвитку громадянського демократичного суспільства, надасть ширші можливості для боротьби з ворогом та розбудови оновленої України.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/874-18#Text> (in Ukrainian).

6. Makarenko N.A. New prospects for Ukraine's accession to the European Union: the impact of the Russian-Ukrainian war of 2022 on European integration. *Electronic scientific publication "Analytical and comparative jurisprudence"*. 2022. pp. 366-369. URL: <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/260576/256974> (in Ukrainian).

7. Zelensky called on the EU to immediately accept Ukraine under a new special procedure. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2022/02/28/7134895/> (in Ukrainian).

8. Solodkova K.A., Boichuk D.S. Copenhagen and Madrid criteria for joining the European Union: prospects for Ukraine. *"Young scientist"*. 2019. № 11 (75). pp. 400-403. URL: <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/1498/1466> (in Ukrainian).

Viktoriiia HULITSKA

student, Yaroslav Mudryi National Law University

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3141-7565>

e-mail: vgulitska@gmail.com

Alina PYVOVAR

student, Yaroslav Mudryi National Law University

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0832-0407>

e-mail: a.o.pyvovar@gmail.com

EUROPEAN INTEGRATION OF UKRAINE: PROBLEMS AND PROSPECTS

The paper is devoted to the process of Ukraine's integration into the European Union, namely, to the analysis of the historical path, comparison of opinions of domestic and foreign experts, and forecasting of possible economic and legal disadvantages and advantages. The authors analyze the economic and legislative provisions of the Association Agreement between Ukraine and the European Union.

The authors emphasize that international integration processes are currently having a significant impact on the functioning of not only regional and state systems, and the establishment of a new international order, but also on the internal policies of individual communities and countries and the daily life of each citizen. The authors note that the opinions of domestic and foreign experts on Ukraine's integration into the EU differ, reflecting different perspectives and interests. Domestic experts may focus on potential economic and political benefits, such as increased trade opportunities, access to EU funding, and increased stability. Conversely, foreign experts may take into account factors such as geopolitical considerations, regional security implications, and the impact on EU cohesion and enlargement capacity. By comparing these perspectives, a comprehensive understanding of the benefits and challenges can be achieved.

The author concludes that Ukraine's accession to the EU is a complex decision that requires a thorough analysis of all possible consequences and benefits for the country. Ukraine's integration into the European Union is a consequential decision with wide-ranging implications. The historical path, opinions of domestic and foreign experts, and an assessment of economic and legal factors are crucial for understanding the potential consequences. By carefully weighing the pros and cons, considering the interests of the country and its citizens, and seeking expert advice, Ukraine can make an informed decision that maximizes the benefits and minimizes the disadvantages of EU integration.

Keywords: European Union law, European integration, Ukraine's integration into the European Union, association agreement